

ACC. N:R. 5829

Landskap: *Småland*

Upptecknat av: *Frans Pettersson*

Härad: *Kimnared*

Adress: *Frömanåls, Uleshult*

Socken: *Uleshult*

Berättat av: *Densamme*

Uppteckningsår: *1939*

Född år *1884* i *Uleshult*.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

Utkastning eller utläggning, 1-7 s.

*(som i ULLMA's kartfrågelista nr. 22,
stöpning saknas uppgift om.)*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5829

1.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Kinnared. Adress: Småland, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Utkastning eller utläggning.

(Se på ULMA:s kartfägelista 22.)

Före kunde det hända, att en grann på grund av avund eller missunnksamhet försökte genom "utkastning" eller "utläggning" förgöra (fägöra) sin näbo (näabo), hans hustru eller hans husdjur eller annat, varpå hans välgång berodde. En "gefta-galen" ungdom, som blev försmädd (försmädd) av föremålet för sin kärlek, kunde således genom "fägöering" få det samme att gå gift hela livet igenom. En i mitten av 1820-talet född bondflicka, som år 1850 fick se sin

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Kinnared. Adress: Småramåla, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1884; Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

f. d. fästman äkta en annan flicka,
 yttrade därvid om denna: "Hong ska dan
 bli behöva å ha nåt säskelt twätta
 vann, nå hong ska twätta se, få
 då ska hong få ta i öjnen (ögonen)
 på se, få hong ska dan få granta
 se påveten få detta håra."

Den opålitlige fästmannen blev också mycket
 svår mot sin hustru, så att denna fick
 "granta" hela livet igenom.

I en i närheten av en liten bondgård
 liggande backstuga bodde i slutet av förra
 seklet en gumma vid namn Katarina, som
 före jul varje år plögade få en liten

ACC. N:R. 5829

3

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Linnevald. Adress: Smömmåla, Ushult.
Söcken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bit fläsk av bondgårdens "julagris".
Men en jul uteblev fläskbiten.
Då yttrade "Katiina": "Je näst ann
så sku köäpana (karparna) få min
del av Ålinges julagris." (Bondgårdens
ägarinna hette "Åling"). Följande höst bös-
jade "Ålings" tilltänkte "julagris" tvina
bort (med boät), och en dag, kort innan
bygdens julagrisar skulle slaktas, avled
den. Även i detta fall var det "fä-
göning".

En gång på 1870-talet insjuknade
en här i socknen boende kvinna i en svår
sjukdom. En klok gumma, som blev

ACC. N:R. 5829

4

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Linnsevad. Adress: Småland, Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1884 i Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tillkallad för att bota den sjuka, sa till henne: "Du har rukt (rikt) te å träs (tramp) paa nät, som di ha lagt (lagt) ut på de (för dig). Glade du trött må hela fotblat (fotbladet) paa at, så hade du styätat i jään (stötat till jorden) må däsamma, men du trödde paa at bera må ståtauen (stortän)." "Trött" (trampat), trödde (trampade). Kvinnan blev så småningom fullt återställd. Även här var det fråga om färgäning. Ville man straffe en fiende mitt eller hårt, så gjorde man de till färgäning avsedde "färgäningsknutina"

ACC. N:R. 5829

5

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Pettersson.
Härad: Linnesevad. Adress: Smöramåla, Utskult.
Socken: Utskult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1884 i Utskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

därefter, alldeles som man laddar ett stäve till kraftig effekt avsett skott med starkare kurladdning än ett litet. Till "fågöning" och "fågöningskanta" kunde man använda föremål ur såväl djur- som växt- och stenriket. Glade man genom att slå ut skällhet vatten på marken råkat att "skaulla padda" eller vättas - de gamla trodde, att vatten visade sig i en paddas skepelse - och såsom en följd därav fått utslag eller annat ont, så var man nödsakad att kasta ut någonting på den plats, där det skällhet vattnet slagits, eller också fick man upp-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5829

6

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Kinnevald. .... Adress: Smöråmåla, Viskult.
Socken: Viskult ..... Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1939. .... Född år 1884 i Viskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

söka en padda och bedja denna om förlåtelse för sin begångna dumhet, annars blir man sj fisk mer.

Glade man vid uppförandet av hus eller ladugård såkat ^{byggna} komma allt för nära vattens bering, varöver vatten blivit vred, vilket visade sig därigenom, att någon av de i huset boende personerna fick lida av ohälsa eller mötkreaturen, isynnerhet kalvar och unghreatur (unghreatur) - blev "vettabete" i klövarna och modstulna (mostelena) eller till och med dog, så fick man nedgräva ett offer i jorden utan för ladugårdens norra yttervägg. Så snart

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5829

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Linnsewald. Adress: Smöramåla, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

detta var gjort, upphäade plågan. Varav
 detta offer bestod, vet ej upptecknaren,
 men det har berättats, att ett silvermynt
 kunde duga som offer.

Till sist kan omnämnas, att en bonde,
 född omkring år 1830, en gång offerade en liten
 gris, som han begravt levande i jorden.
 Detta hände i början av 1850-talet. Genom
 ett dylikt offer lyckades bonden sig få
 trivsel till sina övriga grisar.